

Bouwstenen DNA en ViZ voor excuses en herstel

Op 30 oktober 2025 heeft een gesprek plaatsgevonden tussen de staatssecretaris en stichting De Nederlandse Afstandsmoeder ('DNA'), stichting Verleden in Zicht ('ViZ'), Bureau Clara Wichmann ('BCW'). In dit gesprek heeft de staatssecretaris aangegeven eind Q1 2026 excuses te zullen maken. Daarnaast is besproken dat DNA, ViZ en BCW op maandelijkse basis met het ministerie in gesprek gaan over de bewoordingen van deze excuses en herstelmaatregelen. Dit document biedt de bouwstenen om een fundament te leggen voor excuses en herstel die voor de achterban van DNA en ViZ kunnen bijdragen aan heling. Voor deze bouwstenen is input opgehaald bij de achterban.

Dit document gaat voornamelijk in op excuses. Herstelmaatregelen zijn een cruciaal onderdeel van erkenning, maar de focus van het gesprek op 1 december met het ministerie ziet op excuses. In vervolgbespreking zullen herstelmaatregelen aan bod komen. Daarvoor zal een los document worden opgesteld.

De meest effectieve excuses zijn die, welke zijn overeengekomen met de slachtoffers, de families van de slachtoffers of hun vertegenwoordigers, die niet alleen betrekking hebben op het verleden, maar ook op de toekomst en die niet worden gerelativeerd met verwijzingen naar de tijdsgeest. Voor de moeders en afgestanen zijn aparte excuses nodig. Deze excuses dienen te worden gemaakt namens de overheid en de betrokken partijen (waaronder in ieder geval de Raad voor de Kinderbescherming).

Vanuit DNA

Excuses en herstel

Het maken van excuses door de overheid, waaronder de Raad voor de Kinderbescherming, is van wezenlijk belang voor een begin van heling van moeders. Excuses zijn alleen waardevol als zij gepaard gaat met het nemen van verantwoordelijkheid en treffen van herstelmaatregelen

- De moeders verdienen gerechtigheid en oprechte berouw vanuit de Staat.
- Excuses voor de levenslange pijn en trauma's van de moeders door het scheiden van de moeders van hun kinderen en voor het onrecht dat hun is aangedaan. De pijnlijke gevolgen zijn voelbaar tot op de dag van vandaag, er is sprake van een intergenerationeel trauma. Dit leed is mede veroorzaakt door het handelen en tekortschieten van de overheid en instanties die onder haar verantwoordelijkheid vielen dan wel die zij financierde. Maak dit expliciet in de excuses.
- Moeders strijden al decennialang, tot op de dag van vandaag, voor erkenning en herstelmaatregelen. Desondanks en zonder de leeftijd van de moeders hierin mee te nemen, hebben de afgelopen tien jaar onderzoeken vanuit de overheid elkaar opgevolgd. De haast die geboden is bij het treffen van herstelmaatregelen wordt nu onderkend en samen met de moeders zal aan deze maatregelen worden gewerkt.

- De samenleving, overheidsinstanties en particuliere instellingen stigmatiseerden en discrimineerden ongehuwde zwangere meisjes en vrouwen. Deze meisjes en vrouwen kwamen terecht in een systeem dat hen bij voorbaat diskwalificeerde als moeders en hun het recht en een reële keuze ontnam om voor hun kinderen te kunnen zorgen en lief te hebben. Kinderen werden onder druk afgestaan. Hierbij werd levenslange schade toegebracht bij moeders en kinderen. Niemand, die betrokken was bij de uitvoering, reflecteerde op de schadelijkheid en ethische problematiek van het systeem. Een systeem waarbij bovendien enige nazorg ontbrak.
- Het stigma drukt tot op de dag van vandaag op deze vrouwen, deze stigmatisering moet stoppen. Schuld ligt niet bij de vrouwen. De Staat zal zich inzetten om ervoor te zorgen dat overheidsinstanties kritisch blijven reflecteren zodat in de toekomst vooroordelen overheidshandelen niet beïnvloeden en de instanties niet meewerken aan het schenden van mensenrechten.
- De Raad voor de Kinderbescherming is tekortgeschoten in het geven van goede voorlichting en heeft onjuiste informatie verstrekt. Hierbij was de praktijk van het laten tekenen van afstandsverklaringen onwettig. Onder meer door deze onjuiste dan wel summiere voorlichting is de moeders de reële keuzemogelijkheid ontnomen om hun kinderen te behouden en zelf op te voeden. De Staat en opvolgende regeringen hebben nagelaten in te grijpen en in sommige gevallen actief meegewerkt. Voor dit onrecht wordt excuses aangeboden.
- Erken het gemis van de kinderen, gemiste kansen in het leven, opleiding en werk.
- Erken dat de band tussen moeder en kind levenslang blijft. Dat deze banden juridisch zijn doorgesneden doet niets af aan de bloedband.
- De excuses moeten nadrukkelijk ook worden gemaakt voor moeders die inmiddels zijn overleden.

Vanuit ViZ

Excuses en herstel:

Excuses van de Staat kunnen een belangrijke morele en symbolische betekenis hebben en een beginpunt van herstel zijn, vooral als deze oprecht, concreet en inhoudelijk volledig zijn en publiekelijk worden gemaakt en empathisch en doorleefd worden uitgesproken. Waarbij de Staat volle verantwoordelijkheid neemt voor het onmiddellijk na de geboorte beëindigen van de belangrijkste relatie van een pasgeborene, die met de eigen moeder en concrete maatregelen treft die bijdragen aan herstel, zorg en transparantie.

- Nadruk in de excuses op de verantwoordelijkheid van de overheidsinstanties (waaronder Raad voor de Kinderbescherming en rechtbanken) waarbij wordt onderkend dat zij systeemfouten heeft gemaakt in de afstands- en adoptiepraktijken waardoor mensen blijvend beschadigd zijn. Maak expliciet dat beleid, uitvoering, toezicht en betrokken instanties hebben gefaald en dat het beleid niet in het belang van het kind was maar

gedreven door vraag- en aanbodmechanismen van adoptie en stigmatisering van ongehuwde moeders.

- Het intergenerationele trauma, dat voortduurt tot op de dag van vandaag, is (mede) veroorzaakt door tekortschieten van de overheid. Kinderen van afgestanen dragen dit mee.
- Er was sprake van een systeem dat schade aanbracht bij moeders en kinderen en waarvan niemand, die betrokken was bij de uitvoering, reflecteerde op de schadelijkheid van het systeem. Moeder, vaders en kinderen zijn door overheidsbeleid onder druk gezet, gemanipuleerd of misleid om afstand te doen van hun kind.
- Kinderen zijn onterecht uit gezinnen gehaald, de afstand was niet vrijwillig maar onder grote druk en kinderen is daarmee hun afkomst, familie, identiteit en veiligheid ontnomen. Dit heeft als gevolg gehad dat levenslange trauma's zijn opgelopen. Betrokkenen hebben gevoelens van eenzaamheid, vervreemding, schaamte, stigma en zijn levenslang op zoek naar identiteit en erkenning. Voor velen betekenen de gevolgen dat zij nooit zichzelf hebben kunnen worden. Daarnaast heeft het ook geleid tot hechtingsproblemen, gevoelens van onveiligheid, verlies van familiebanden en psychisch lijden. Afgestanen hebben een blijvend gemis van biologische ouders, en zijn ook cultuur, de eigen en familienaam, in sommige gevallen ook nationaliteit verloren. Het ontbreken van informatie over ouders heeft ook impact gehad op gezondheidszorg en persoonlijke besluitvorming omdat wezenlijke medische informatie ontbrak.
- Kinderen zijn te lang in tehuizen gebleven vanaf het moment van hun geboorte wanneer moederliefde het meest nodig is tot de opname in een vreemd adoptiegezin kon meer dan een jaar duren.
- Ook zijn kinderen in tehuizen, adoptie- of pleeggezinnen slachtoffer geworden van misbruik of geweld. Controle en toezicht door de overheidsinstanties schoot tekort, ook in de screening van adoptieouders.
- Het erkennen van de impact op betrokkenen die het jarenlange uitblijven van (gemakkelijk) toegang tot *de volledige* dossiers en de vernietiging van dossiers met zich brengt. Omdat afgestanen niet in hun eigen familie opgroeiden is ieder archiefstuk een noodzakelijk deel van de eigen geschiedenis. Dit aan afgestanen om bureaucratische redenen onthouden tot op vandaag na vaak al meer dan 60 jaar wordt alom als wreed ervaren.
- De excuses moeten nadrukkelijk ook worden gemaakt voor de getroffensten die inmiddels zijn overleden.
- Aandacht voor de vaders en andere familieleden die buiten beeld zijn gebleven.
- Excuses en erkenning voor het onherstelbare intergenerationele leed en -verlies* veroorzaakt door het scheiden van kinderen van hun moeders veroorzaakt (mede) door het tekortschieten en handelen van de overheid en de instanties die onder haar verantwoordelijkheid en toezicht vielen.

Verlies: Het leed ontstaan door deze verbroken familie banden, en de impact daarvan op de identiteits- en levensontwikkeling van de afgestanen. En in dat licht nadrukkelijke

onderschrijving van het grote belang van bewaring en toegankelijkheid van dossiers, alsook het vereenvoudigen van de procedures voor naamswijziging- en adoptieherroeping. (toekomst)

- Excuses voor het tekort schieten en handelen van de overheid en de instanties die onder haar verantwoordelijkheid vielen en de instanties die zij financierde, voor de misstanden binnen alle schakels van het zorg- en rechtssysteem betrokken bij binnenlandse afstand en adoptie. (tehuizen, pleegzorg adoptiegezinnen) en het leed dat afgestanen hierdoor is aangedaan.

Vanuit DNA en ViZ

Vorm van de excuses:

- Uitspreken in het openbaar door de minister/staatssecretaris (in de Tweede Kamer, Binnenhof, of een plek die historisch verbonden is met afstand en adoptie) en in aanwezigheid en met deelname van een aanzienlijk aantal moeders en afgestanen.
- Het uitzenden van de volledige excuses op radio en tv.
- Het plaatsen van een advertentie in de kranten met de tekst.
- Het versturen van een (open) brief, waarbij DNA en ViZ voorafgaand een concept mogen inzien en input mogen leveren.